

נְבִיאִים וּכְתוּבִים

הרב אברהם מנחם הורוויץ

בעמח"ס לב מנחם, ברוקלין ניו יארק

מה היה סופו של השה?

בספר שמואל:

וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל דָּוִד לֹא תוּכַל לָלֶכֶת אֵל הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה לְהִלָּחֵם עִמּוֹ כִּי נַעַר אַתָּה וְהוּא אִישׁ מִלְחָמָה מִנְעַרְיוֹ: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל שְׂאוּל רַעְיָה הִיָּה עִבְדְּךָ לְאָבִיו בְּעֶאֱפָן וּבָא הָאָרִי וְאֶת הַדּוֹב וְנָשָׂא שָׂה מִהָעֵדֶר: וַיִּצְאֵתִי אַחֲרָיו וְהִפְתִּיו וְהִצַּלְתִּי מִפְּיּוֹ וַיִּקָּם עָלַי וְהִחֲזַקְתִּי בְּזַקְנֹו וְהִפְתִּיו וְהִמִּיתִיו: גַּם אֶת הָאָרִי גַם הַדּוֹב הִפָּה עִבְדְּךָ וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הָעֵרֶל הַזֶּה כְּאַחַד מֵהֵם כִּי חָרַף מְעַרְכַת אֱלֹהִים חַיִּים: (יז, לג)

והנה, בפשטות מקובל להבין, כי דוד המלך הציל את השה והחזירו להעדר.

ויש בזה שאלה גדולה, מה עלה בדעתו של דוד לחזור אחר הארי להציל טרפו. האם נכון לסכן את חייו להציל ששה אחת מן העדר. וכבר האריכו בספרים, ראשונים גם אחרונים, כי אין דבר כזה ממדת הבטחון, אלא עבירה גדולה לסמוך על נס¹.

והנראה בזה, דיעויין בספר עמוס (ג, יב) "כֹּה אָמַר יְיָ כִּי אֲשֶׁר יִצִּיל הָרַעַה מִפִּי הָאָרִי שְׂתִי כְרַעִים אוּ בְדֶל אֲזוֹן בֶּן יִנְצְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּשִׁמְרוֹן בְּפֶאֱת מִטָּה וּבְדַמְשֶׁק עָרֶשׁ".

ועיין במפרשים שפרשו כי דרך הרועה לחזור אחר חיה הטורפת ולהציל מפיו דבר מה, אוזן או חלק מכרעים, כדי להראות לבעליו כי השה נטרף, ולא הוא שגזלו. והאבן עזרא ורשב"ם (פ' משפטים) הוסיפו כי זו כוונת התורה (שמות כ"ב, י"ב) אם טָרַף יִטָּרַף יִבְאֵהוּ עַד הַטָּרְפָה לֹא יִשְׁלֹם: דה"עדר" היינו דבר מה מבהמה הנטרפת.

ואין דבר זה סכנה כלל, כי הרועה משאיר רוב הטרף בפי החיה, ורק לוקח ומציל דבר מיעוט שאין החיה כועסת על זה כל כך, מפני שתמשיך לעסוק באכילת גוף הבהמה ובשרה.

¹ אמנם דוד כבר היה נמשח ע"י שמואל בעת דברו עם שאול, ושמה גם סיפור הארי והדב קרה לו אחרי שנמשח. ועי' בס' המספיק לעובדי ה' לר"א בן הרמב"ם (בפרק על בטחון) כי בנביאים מצאנו לפעמים שמכחו אף על נסים, וכמו שבטח דוד בה' שיעשה לו נס בלחמו עם גלית הפלשתי, והסר ממנו השריון כאמרו "כי לא נסיתי" ותרגמו יב"ע "ארי לא בהון איתעביד ניסא", ע"ש בכ"ד. וא"כ יתכן דאכן אצלו הותר בטחון כזה.

אם כן הדבר, אילו היה נאמר 'והכתיו והצלתיו מפיו', היה משמע שהציל כל השה. אבל עכשיו שנא' 'והצלתי מפיו', הכוונה לאשר דרך הרועה להציל דבר מיעוט מפיו כמו שנאמר 'כאשר יציל הרועה מפי הארי וגו'. ורק שהפעם קרה ענין נדיר, שכעס עליו הארי ויקם כנגד דוד, ותו היה בסכנה גדולה, והיה צריך להתמודד נגדו, ותצלח עליו רוח ה' ונצחו והמיתו. אבל מסתבר שכבר היה השה מת קרוע לקרעים².

והנה, רש"י כתב (שמואל יז, לז, בשם אסתר רבה ו' י') כי הטעם שדוד סיפר מעשה הארי לשאול המלך, כי "יודע אני שלא לחינם נזדמן לי הדבר ההוא, אלא שלעתיד אני בא לידי כיוצא בה לתשועת ישראל, ואסמוך עליה ואצא", עכ"ל.

ולכאורה העניין תמוה, דלא נזדמן לידו כלום, הרי מעשים בכל יום שחיות באים לטרופ מן העדר, רק שהוא הלך אחריו והכניס ראשו בגוב האריות. ברוב חמלת ה' עליו ניצל ממנו. אבל לפי האמור, יתבאר כמין חומר, כי מה שרץ אחריו עשה כדרך כל הרועים, ורק שנזדמן לידו סכנה חדשה שקם הארי והדוב נגדו, שלא כטבעם, ומה למד דוד - שלא לחינם נזדמן לידו דבר זה אלא שעתיד לבוא לידו כיוצא בו לתשועת ישראל.

ולפי זה, מה שאמרו בגמ' (ב"מ ק"ו א): "מתלב רב ששת, רועה שהיה רועה והניח עדרו ובא לעיר ובא זאב וטרף ובא ארי ודרס אין אומרים אילו היה שם היה מציל אלא אומדין אותו אם יכול להציל חייב ואם לאו פטור ואמאי נימא ליה אי הוית התם הוה מקיים בי גם את הארי גם הדוב הכה עבדך משום דאמר ליה אי הוית חזית לאיתרחושי לך ניסא הוה איתרחיש לך ניסא כר' חנינא בן דוסא דמתיין עיזי דובי בקרנייהו ונימא ליה נהי דלניסא רבה לא הוה חזינא לניסא זוטא חזינא קשיא". אין הכוונה שדוד המלך הציל את השה, רק הכוונה שלמעשה כאשר קם הארי עליו המית את הארי, ואם כן שמא היה גם הוא מצליח להמיתו בעוד מועד ולהציל את הבהמה.

ועיין תוס' סנהדרין (פ' א' ד"ה בשור) "דמעשים בכל יום דזאבים טורפין שה מן העדר דרועה מציל הבהמה ושרינן ליה". וכתב עליו היעב"ץ (במהוד' חדשות) "מצינן לאתויי ליה קרא, דכתיב ונשא שה מן העדר וגו' והצלתי מפיו, ואי לאו דשרי אטו דוד לטבל בנבילה היה צריך", עכ"ל.

אבל לפי האמור, אין להביא מזה שום ראייה, כי מעולם לא הציל דוד השה, לא כשירה ולא טריפה, רק עשה כדרך כל הרועים, שמצילים מעט ממנו להראותו לבעליו.

² ועי' בתרגם שכתב "ושזיבתיה". ולכאורה זה תרגומו של והצלתיו, כי והצלתי יש לתרגמו "ושזיב", וצ"ע. וגם בתרגום אנגלית שע"י הוצאת ארטסקרול הוסיפו (תוך סוגריים) כי הציל "את השה". ועיין עוד שם שביארו הא דבא הארי ואת הדב, היינו, כי כאשר היתה באה מפעם לפעם חיה טורפת, פעם ארי ופעם דב, היה לוחם נגדם וכו'. וכנראה זה פשוטו של מקרא, אבל בחז"ל נקטו כי באו יחד, והוסיפו עוד, גורי הארי והדב, עיין אריכות בזה בס' תורת יעקב עה"ת סי' ר"ח, וע"ש שהביא מתורת כהנים שדרשו ממש לאפוקי ההבנה שבאו בנפרד פעם ארי ופעם דב, אלא שבאו יחד, וע"ש פי' הראב"ד. ולפי"ז צ"ב המשך הדברים, והכתיו וגו' אשר נאמר בלשון יחיד. ולדעת המדרשות, כפי הנראה, לפי מה שביארתי שמתחילה רצה רק להציל עד הטריפה, צ"ל שהיה גם זה בכלל דרך הרועים, להציל גם כשיש כמה חיות יחד.